

Johann Peter Schmidt

**Programma, Quo Academiæ Rostochiensis Rector Johann. Petr. Schmidt, Vtr.
Jvr. Doct. ... Ad Gloriosæ Festivitatæ Paschalis, Resvrgenti Christo Trivmphatori
Dedicatæ Piam Celebrationem O. O. Cives Academicos Ea, Qva Par Est,
Hvmanitate Excitat Atqve Hortatvr**

Rostochii: Typis Joh. Jacobi Adleri, 1718

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn862554454>

Druck Freier Zugang

J. 512.

1718. Ostern.

~~M-1256~~ 154.

1778

PROGRAMMA,

QVO
ACADEMIÆ ROSTOCHIENSIS

RECTOR

JOHANN. PETR. Schmidt,

TR. JVR. DOCT. ET COD. PROF.
PVBL ORD.

AD

GLORIOSÆ FESTIVITATIS
PASCHALIS,

RESVRGENTI CHRISTO
TRIVMPHATORI
DEDICATÆ

PIAM CELEBRATIONEM

O. O. CIVES ACADEMICOS

EA, QVA PAR EST, HVMANITATE
EXCITAT ATQVE
HORTATVR.

ROSTOCHII,

Typis JOH. JACOBI ADLERI, SERENISS. PRINCIPIS
& ACAD. Typographi.

M-1256 154

Revixit, surrexit, quem vita functum, quem sepulcro illatum nudius tertius mœsti conspeximus, *Cives O. O. honoratissimi*, hodie triumphum ex morte deleta, satana devicto, orco destructo, ex omnibus omnino hostibus, suis pariter ac nostris deportans salutis humanæ inventor & perfector sapientissimus, locupletissimus. Festum igitur hocce, quod hodie celebramus, uti omnia alia, quæ nobis per totum annum sunt sacra, & solennitate & gaudendi causa superat: ita & elegantibus nominibus passim in Ecclesia fuit condecoratum. Hinc GREGORIUS NAZIANZENUS novi testamenti hoc pascha, ἡ μέγιστη τῶν ἡμερῶν, *dierum maximum, & ἐορτῶν ἐορτήν festum festorum salutavit: AUGUSTINUS idem festorum omnium caput vocavit, ut ejusmodi encomia alia plura antiquorum hac vice taceamus. Nec exi-*
miis

1) hoc vocabulum Paschæ, præter varios alios significatus, interdum etiam sumi pro *Eucharistiâ ipsâ*, hoc festo accipi solitâ, docet DUFRE-SNE *gloss. v. pascha*. Quare facile est ad intelligendum, unde ortum traxerit proverbium istud sacrum: seinen Paschen, seinen Pasch: Sonntag halten. Germani festum hoc Ostern vocant ab Ostera, saxonum quondam DEA, cui annuatim mense Aprili, circa quod tempus ecclesia celebrat festum resurrectionis Christi, solenniter remiserunt divinam. DN. WESTPHAL *de consuet. ex sacc. p. 370*. Ergo neque ab Urstand hæc deno minatio est derivanda, neque ab *hostia*, neque ab *Ost*, quod est oriens, neque est vox corrupta ex vocabulo *Ufferhebung*. Conf: tamen WILDVOGEL *de jure circa festum paschatos C. 1 §. 6*.

miis tantum elogiis hoc festum ab antiquitate maectatum, sed variis ritibus & ceremoniis exornatum; quanquam successu temporis, ingravescente cum primis Romanorum pontificum autoritate, oneratum. Namque non solum in Conciliorum Canonibus & legibus civilibus, sigillatim Codice Theodosiano & Justiniano, haut pauca in honorem sanctissimi hujus paschatis festi peculiariter constituta sunt jura, verum etiam & aliæ accesserunt consuetudines, tum bonæ, tum non adeo laudandæ, quæ ipsæ legis cum die vim obtinuerunt, & ex frequenti observatione cuilibet forsan sunt notissimæ. Quem vestrum itaque latere penitus potest antiquus pervigiliarum paschalium ritus? quem peculiaris ista apud pontificios cereorum paschalium consecratio? 2) & fanatica ista superstitio ignis 3) item risus paschalis. 4) Et quis porro est? qui nesciat, catechumenorum baptismum in octavis festi paschatis quondam esse peractum, 5) atque fidelibus sub pœna legis injunctum, venerabili hoc tempore ad sacram accedere synaxin, 6) Episcopis etiam

(2

etiam

-
- 2) de quibus plurima congegit Caspar Sagittarius de natalit. Martyr. C IV. §. 12.
- 3) Conf. Meinders in not. ad indiculum superstit. & paganiarum. §. XV° de ignefricato, de ligno, id est Nod fyr.
- 4) Consuli hic meretur WILDVOGEL I. c. C. II. §. 5. ubi de risu hoc ce paschali sequentia annotavit. Pontificiæ religionis affecte hujus festi solennitati addiderunt risum paschalem, vulgo das Oster Belächter, & in ipso sacro sancti paschatis die inter concionandum ludicras quam plurimas fabellas ad recreandum auditorum animos & risum exitandum; hisironico more proferre consueverunt. Huncque morem adeo sanctum custodiri volunt, ut eundem inter necessaria festi requisita ponere non vereantur. Verum,] addit, nihil esse quod sacras cantilenas tempore paschatis tam fœde deturpet, quam, nescio a quo diabolo & ad pilum usque bona nota raso. Monacho fictus hic risus paschalis, eleganter scribit Wilckius.
- 5) Can. XXII. de consecr. dist. 3. Notabilis inde est Dominica in albis, der weiße Sonntag, abs albis indusiolis ita nominata venen Wester i. e. ge-weiheten Hemdern, quibus baptizati, quasi modo geniti infantes, tempore resurrectionis Christi steterunt in templis. BÖHMER I. Eccl. T. III, L. III. Tit. 42. §. 32.
- 6) Cap. XII, pr. de pœnit. & remiss.

etiam ad majorem festi splendorem esse concessum, Romano per hos festivales dies uti pallio, 7) inhibitas e contra esse pompas & convivia nuptialia. 8) Constat etiam ferre inter omnes, indulgentiam itanominatam paschalem, i. e. morem dimittendi carceri inclusos, circa hoc festum olim viguisse, 9) item denarios Episcopis pro Chrismate a presbyteris exsolutos, 10) atque oblatas paschales, 11) porro compulsionem annonariæ functionis & omnium publicorum privatorumque debitorum exactiorem in paschalibus diebus esse dilatam, 12) cessasse quoque spectaculorum copiam 13) & omnem civilium atque criminalium causarum cognitionem, harumque executionem. 14) Et plane hospes ille esse debet, cui ignotus esset iste ritus, feriis hisce paschalibus usitatissimus, consuetudo videlicet ova distribuendi paschalia. Nam etiamsi verum sit, quod nostris in oris non quidem adeo frequentissimus hujus ceremoniæ sit usus: aliquæ tamen minimum ejus quotannis observantur reliquæ,

7) 8) IOH. STRAUCH in amœnitat. I. Cap. semestr. II. Ecl. 5. C. 2. Concil. Trident. sess. XXIV. C. 10.

9) 10) L. 3. C. de episcop. audient. GROTIUS ad Math. XXVI. CANGIUS l. c. v. christiales denarii.

11) Ritum hunc oblatarum paschalium ita depingit BELLARMINUS de bonis opp. L. 2. C. 4. Ideo, inquit, peracto Fejunio quadragesimali solent plerique ipso die paschatis carnes & ova deferre ad sacerdotes, ut benedicantur: quoniam redituri ad esum carnium & ovorum pie cupiunt, novum illud cibum quasi de manu domini recipere, & sacerdot ali benedictione juvari, ut eo sobrie & salubriter uti possint, atque ita corpori & animæ profint. Sed nec reticendum, Clericos meliorem ex his benedictis portionem, pro hostia quasi in remunerationem benedictionis cepisse, Germanorumque inde locutionem esse natam, ut delicatiorẽm cibi portionem dicerent bolum sacerdotalem, das sey ein rechter Pfaffen Bissen Conf. WILDVOGEL l. c. C. 2. §. 17. ibique allegatus WÖRGER de benedict. sacerdot. p. 5. Facile etiam hinc apparet ratio, quare placenta, die paschali hic Rostochii costæ, Wigel-Brödtẽ i. e. Wiebel, geweihte Brödtẽ denominentur. Etymologiam vocis Oster-Fladen evolvit Keyser in antiquit. septent. p. 337.

12) sunt verba l. 7. C. de feriis.

13) 14) l. 2. l. 7. l. 8. cod.

liquiæ, & tales sane, ex quibus non difficulter totius solennitatis sufficiens acquiri potest notitia. Nervose, quod ad *Ecclesiam græcam* pertinet, ritum istum sistit MICHAEL HEINECCIUS, 15) & copiosiori adhuc descriptione quoad *terras Moscoviticæ* PRITIUS: 16) Von diesem heiligen Oster-Tage an, inquit modo citatus autor, trägt sich ein jedwedens vornehm und gemeines Volk, jung und alt mit gefärbten Eyern wohl 14 Tage lang: Alle Leute so einander zu dieser heiligen Zeit begegnen, grüssen und küssen einander mit diesen angehengten Worten: Christus ist auferstanden: Es wird auch niemand, es sey Manns- oder Weibes-Person, hohes oder niedrigen Standes einem andern dergleichen Kuß oder Gruß nebst einem rothen oder anders gefärbten Ey versagen oder verweigern. Es pfleget auch der Czar dann und wann selbst den Morgens, vor der Sonnen Aufgang die Gefangene zu besuchen und ihnen ein rothes Ey, auch ein rauhes Schaaf-Fell zu verehren, auch also zuzurufen: Freuet euch und seyd fröhlich, denn Christus der vor eure Sünde gestorben, ist nunmehr wieder auferstanden. Unde vero occasio & prima hujus rei origo sit deducenda, non omnibus satis expeditum esse reor. Et, si dicendum quod res est, in diversa hic abeunt eruditorum sententiæ. Sunt enim, qui hanc ovorum paschaliū distributionem ex latissimo isto more, festis diebus munera dandi & accipiendi optime derivari autumant. Sed quoniam hæc consuetudo pro origine remotissima tantum est profitenda, non pro causa proxima, alii confugiunt ad Ludos Romanorum Circenses, mense Aprili in honorem Castoris & Pollucis, ovo prognatorum ex uno habitos, quippe in quibus ludis certantes, in circo ovali ova disposita cursu petere consueverunt;

X 3

cujus

15) in der Abbildung der Griechischen Kirche P. III. C. 3. p. 233.

16) Im Moskowitzschen Kirchen Staat L. I. p. 47.

cujus ritus quædam vestigia apud ipsos Christianos remansisse arbitrantur. Sunt & qui putant, ex antiquorum philosophorum doctrina hunc morem provenisse; quippe qui totum mundum *ex ovo* factum esse tradiderunt: hinc cum circa paschatos festum terra quasi de novo renascatur, probabile ipsis est visum, per exhibitionem ovorum pictorum suum demonstrare voluisse gaudium Christi nomen profitentes. Alii porro *ex papatu* hanc solennitatem ortum trahere malunt, cui familiare est *pascua* consecrare *die Stephani*, *vinum feriis Johannis*, *herbas, plantas, radices, fructus arborum* festo *assumtæ B. Virginis*, & tandem *edulia cum ovis* in feriis *paschalibus*. Alii denique *jejniis ante paschalibus* occasionem hujus ritus tribuunt. Nam quoniam tempore quadragesimali non carnibus tantum, sed lacte etiam abstinere debent, item caseo & *ovis Romanæ curiæ asseclæ*, inde extra dubitationis aleam esse sibi persuadent, quod tempore resurrectionis, finito tunc jejunio, certatim ad templa confluerint simpliciores apud pontificios, sua etiam *ova* offerentes consecranda, eaque, cum ipsis res non parvi momenti agi creditum esset, *eleganter pinxisse*, varioque *distinxisse colore*, gaudentes & tripudiantes secundum istud:

Carnibus impune, niveis & vescimur ovis
 tristia nobis desierunt jejunia. Jo! Jo!
 Quicquid hujus rei sit, meum non est pluribus jam in-
 quirere, quænam opinio hîc acu rem tetigerit; 17)
 Unice

17) Otium enim mihi jam fecerunt *Wildvogel* l. c. C. 2. §. 14. *Erdmann*, *Comment. Crit. de ovo paschali* &, qvî primo nominandus fuisset loco, *Tobias Kraschus* *diss. de Ovo paschali*, qui autores inter se sunt conferendi. Ceterum ovum paschale, *ludum* etiam peperit *ovilegij* das *Spiel des Eyerlesens*, quod ex *Drexelij Cæl. beat. C. III. §. 2.* sequentem in modum describit *Tenzel*, in *dreuen Monathl. Unter. de. An. 1689. p. 962.* Es werden Zweyhundert oder mehr Eyer in einer langen, Reihe, sed:

Unice enim finis meus, quem allegatione hujus ritus intendo, hic est, quò Vestri Vos, *O! mei dilectissimi*, circa lætissimas hæc paschales ferias commonefaciam officii, atque ad pie Festum resurrectionis Christi celebrandum, piæque occasione ovorum paschalium instituendas meditationes, sedulo vos excitare possim. Uti enim ova epulis hilarioribus præcipue apponebantur, erantque lætitiæ argumentum, sic vestrum est officium, quo gaudeatis victoriosissima resurrectione Christi. Ita tamen gaudeatis, ne gaudia vestra degenerent in detestabilem istum, supra commemoratum risum paschalem, sed devota potius sint gaudia, ubi cessant vana, sæda, & profana colloquia, risus immoderati & alia omnia, quæ divinum officium perturbare possunt. 18) Sicuti etiam antiquæ puritatis 19) symbolum sunt ova, ita hoc agere vos decet, quo immaculata, absque omni peccatorum spurcitie pura habeatis corda, & quæcunque sunt vera, quæcunque sunt gravia, quæcunque justa, quæcunque casta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ fame, si qua virtus, si qua laus, hæc vos cogitare oportet. Phil. IV. 8. Ova porro credita sunt in religione ad placanda numina gratiorem habere potestatem, suntque Deorum sacrificiis, ubi cum pro homine aliquid solvendum Deo esset, adhibita. Vobis itaque usus ovi paschalis piam faciat recordationem, quod expiatio vestra sit facta per Dominum nostrum Jesum Christum, qui nos dilexit, & tradidit se ipsum pro nobis oblationem &

Sacrif-

medes einen Schritt weit von einander geleeget, da streiten ihrer Zweene, ob der mit lauffen oder jener mit Einlegen der Eyer in dem Korb, am ersten fertig wird.

18) secundum capit. II. de Celebr. miss. in VII.

19) evolvatur modo laudatus Krasckius qui operosus est sect. II. sua dissertationis, sequ. in docendo usu ovorum proprio primario & secundario, usu ovi communi ad victum, ad medicinam, usu ovi philologico, allegorico, tandem in proverbis ab ovo desumptis.

sacrificium Deo in odorem refragantiae. Eph. V. 2. addat etiam incitamentum, quo ita vitam ac mores componatis vestros, ut Deo placere possitis in Christo, patri suo placente. Tandem ovum totam referre dicitur naturam, & signum esse generationis: Sic memores vos fitis tum vestrae regenerationis, tum etiam, quod per sanctissimum redemptionis Christi triumphum omnia renascantur, renoventur & in statum meliorem reducantur. Omni quoque opera curetis, ut Vos ipsi spiritu mentis vestrae renovemini & induatis novum hominem, qui secundum Deum conditus est per justitiam & sanctitatem veritatis Eph. IV. 22. Et, quo cetera uno complectar verbo, locum date piissimo pii DANHAUERI monito, qui in dem Evangelischen Denckmahl p. 352. emphatice nos hortatur, scribens: Keinen bessern und angenehmern Oster-Danck können wir unsern erstandnem Sieges Fürsten bringen, als uns selbst, als die mit dem Blute Christi gefärbte Oster-Eyer zu seinem Opfer und Dienst gänglich zu übergeben. = = = Gebühret uns also, als Christi Oster-Eyern und Oster-Küchlein, Christo unserm HErrn uns zu lassen ganz und gar, und ihm zum Dienst zu übergeben, und also würdlichen Danck für so theure Wohlthaten zu erweisen. Dabey stehet nun wohl des Geistes Alleluja, und endlich das ganze Alleluja. Va-lete.

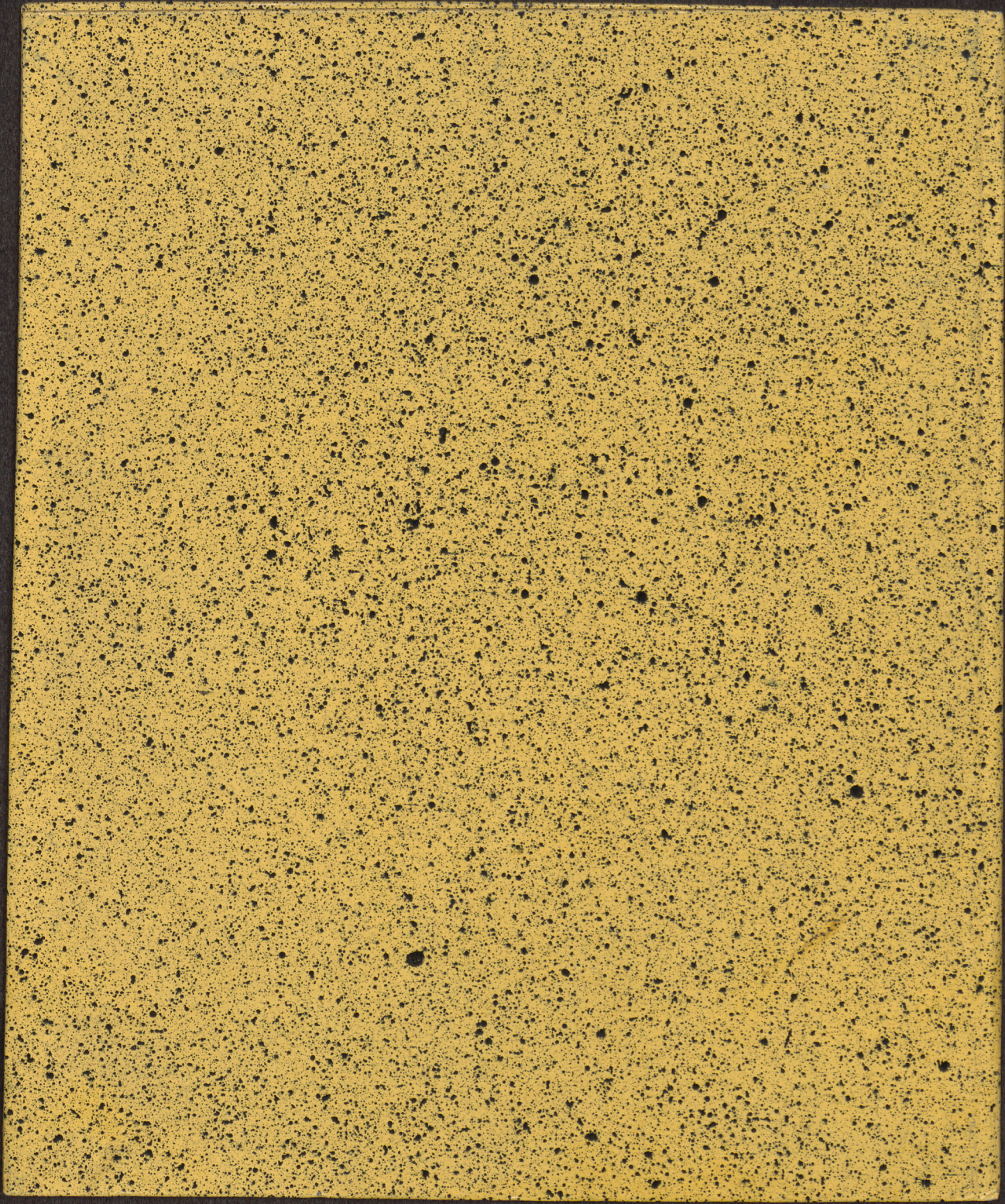
P. P. sub Sigillo Rectorali
Fer. I. Pasch. Anno. MDCCXVIII.

Unice enim finis^m meus, quem allegatione hujus ritus intendo, hic est, quò Vestri Vos, O! mei dilectissimi, circa lætissimas hæc paschales ferias commonefaciam officii, atque ad pie Festum resurrectionis Christi celebrandum, piæque occasione ovorum paschalium instituendas meditationes, sedulo vos excitare possim. Uti enim ova epulis hilarioribus præcipue apponebantur, erantque lætitiæ argumentum, sic vestrum est officium, quo gaudeatis victoriosissima resurrectione Christi. Ita tamen gaudeatis, ne gaudia vestra degenerent in detestabilem istum, supra commemoratum risum paschalem, sed devota potius sint gaudia, ubi cessant vana, fœda, & profana colloquia, risus immoderari & alia omnia, quæ divinum officium perturbare possunt. 18) Sicuti etiam antiquæ puritatis 19) symbolum sunt ova, ita hoc agere vos decet, quo immaculata, absque omni peccatorum spurcitie pura habeatis corda, & quæcunque sunt vera, quæcunque sunt gravia, quæcunque justa, quæcunque casta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus, hæc vos cogitare oportet. Phil. IV. 8. Ova porro credita sunt in religione ad placanda numina gratiorem habere potestatem, suntque Deorum sacrificiis, ubi cum pro homine aliquid solvendum Deo esset, adhibita. Vobis itaque usus ovi paschalis piam faciat recordationem, quod expiatio vestra sit facta per Dominum nostrum Jesum Christum, qui nos dilexit, & tradidit se ipsum pro nobis oblationem &

Sacrificii

weßes einen Schritt weit von einander geleeget, da streiten ihrer Zweene, ob der mit lauffen oder jener mit Einlegen der Eyer in dem Korb, am ersten fertig wird.

18) secundum capit. II. de Celebr. miss. in VII.

19) evolvatur modo laudatus Krasckius qui operosus est sect. II. sua disertationis, sequ. in docendo usu ovorum proprio primario & secundario, usu ovi communi ad victum, ad medicinam, usu ovi philologico, allegorico, tandem in proverbis ab ovo desumptis,

